

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Denisy Krátké

„Sémiotika divadelního prostoru“

Předložená práce se zabývá sémiotikou divadelního prostoru, zejména pohybovým divadlem a tancem s ohledem na znakový charakter tělesnosti. Výchozím teoretickým vodítkem jsou pro diplomantku zejména myšlenky Jana Mukařovského, Otakara Zicha a Iva Osolsobě. Bc. Denisa Krátká prokazuje schopnost samostatné práce s odbornou literaturou a schopnost reflexe daného tématu. Protože je ale předmětem posudku v pravé řadě předložit problematické pasáže, přejdeme rovnou k výhradám. Z výběru literatury je patrné, že diplomantka se přiklání k sémiologii divadla, proto je poněkud zarážející, když se dočítáme, že Bc. Denisa Krátká upřednostňuje pojetí znaku u Ch. S. Peirce: „Jan Mukařovský se ve svých pracích zabývá otázkami funkce umění, jeho znakovostí, kontextem, uměleckou dialektikou, stavbou uměleckého díla apod., i když se v práci kloním k sémiotickému pojetí znaků Ch. S. Peirce, zpracovala jsem podkapitolu Sémiologie umění, protože Jan Mukařovský se na umělecké dílo nedívá jako na označující a označované, ale jako na trojdimenzionální jednotu celku podobně jako Peirce“ (str. 9). Tato pasáž je problematická z několika důvodů. Za prvé diplomantka po značnou část práce používá právě teorii Mukařovského; nejedná se pouze o jednu podkapitolu, ale vliv Mukařovského je viditelný v celé diplomové práci. O pojetí znaku u Ch. S. Peirce se dozvídáme pouze velmi stručně, kontinuálněji na straně 41 a 42 a poté znovu na straně 80. Diplomantka používá Peircovu neznámější triádu (ikon, index, symbol) a to ještě velmi vágně, nedozvídáme se nic o motivaci Peircova projektu. Dokonce v seznamu použité literatury dílo Ch. S. Peirce nenajdeme. Dá se také pochybovat o možnosti aplikace Peircovy teorie, respektive je velmi problematické tvrdit, že by Peirce vypracoval ucelenou teorii o uměleckém díle. Stejně tak diplomantky poznámka o tom, že Mukařovského přístup k uměleckému dílu je podobný tomu Peircovu, je velmi zavádějící, protože se nám v práci nedostane žádného podrobnějšího argumentu, proč by to tak mohlo být. Ostatně v práci Bc. Denisy Krátké zastávají hlavní roli pojmy jako kód či komunikace, takže je jen logické, že se jedná v první řadě o sémiologii divadla, protože se v práci dočítáme, že divadelní kód „má tři úrovně – systém, normy a řeč“ (str. 39). Jedná se tedy o převzetí konceptů určených primárně pro lingvistiku; Peircův přístup k problematice znaku je značně odlišný. Je tedy nutné popsat proces syntézy dvou odlišných přístupů k problematice znaku v oblasti divadelního prostoru, protože diplomantka pracuje s těmito kategoriemi poněkud vágně. Chybí mi argument, proč lze takto uvažovat, na čem se zakládá možnost použití jedné z Peircových triád, a jaká je využitelnost tohoto přístupu.

Tyto kritické poznámky mají svůj původ zejména ve faktu, že není explicitně formulovaná jasná a zřetelná hypotéza: „Práce se zabývá divadlem jako specifickou estetickou formou spojující vizuální a akustický přenos informací v rámci zvláštního komunikačního modelu. Teorií divadla, které je samostatným a soběstačným uměleckým útvarem čerpajícím z ostatních druhů umění a tvořící jedinečnou uměleckou komunikaci a zkušenost v konkrétním prostoru a čase. Dále divadelním prostředím a prostorem, který bývá v divadle jasně vymezen a rozdělen do zón – jeviště a hlediště“ (anotace). Proto je první část práce, tj. část teoretická, založená na popisu jednotlivých prvků divadelního prostoru, ovšem bez zřetelného cíle. Tento nedostatek vychází plně najevo v části druhé, tj. v části empirické. Té je věnován minimální prostor a působí nedodělaným dojmem. Místo aby došlo k souvislé aplikaci poznatků z teoretické části práce, jedná se o bodový výčet jednotlivých prvků. Analýza je tak v této formě nepovedená ba nedostatečná. Místo toho, aby diplomantka své výroky v teoretické části práce podpořila praktickými příklady (kterých by mohla být celá řada, nikoliv jedno vystoupení), diplomová práce by byla mnohem povedenější. První část práce působí uceleně, avšak bez jasně formulované hypotézy je druhá část práce spíše ornamentem. Po formální stránce jsem našel chyby již v obsahu, např. „divadelí kód“ či „složka zvukov“.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě s předběžným hodnocením mezi „2“ a „3“.

V Praze dne 14. 9. 2014

Mgr. Martin Charvát